

Nerovnoměrný vývoj a politika rozvoje:

Trajectories of development theory: Capitalism, Socialism and beyond (2002)

David Slater

klíčová slova: rozvoj, bipolární svět, osudovost, modernizační teorie, neoliberalismus, socialismus

obsah:

Předložený článek poměrně detailně rozebírá geopolitické vlivy mocností na okolní svět. První část se věnuje především západní civilizaci (USA) a ukazuje ji jako předurčený národ schopný vést ostatní země (nevyvolené) - kvalitní vláda, křesťanství a prosperita pro celý svět. De facto se snaží ospravedlnit své intervence v zemích Střední Ameriky, které mnohdy neprobíhaly bez odporu. Nutno ovšem jedním dechem dodat, že tyto akce opravdu rozvoj do těchto zemí přinesly. Po 2.světové válce přichází tzv. modernizační teorie založena na nekritickém vidění všeho „západního“, ignoraci specifických podmínek jiných zemí. Na počátku 70. let tato teorie upadala zejména v důsledku radikální národního uvědomění v dotčených zemích. Společnost je více heterogenní, než si tato teorie chtěla připustit a je nahrazena neoliberalní teorií. Následně autor zmiňuje veškeré náležitosti této teorie a identifikuje veřejný sektor jako „brzdu“ vývoje. V další části se autor snaží přiblížit teorii marxismu (aplikovaná-socialismus) a analyzovat příčiny její neúspěšnosti. Především kritizuje její strnulost. Na závěr kritizuje snahy obou mocností o ovládnutí světa, naznačuje respekt k lokální kultuře a jejím hodnotám. Uvádí příklady nových pohledů (teorií) ubírajících se směrem k genderovým rozdílům a environmentálním problémům.

komentář:

Článek je koncipován především jako sonda do amerického smýšlení v rámci obhájení si svých imperialistických snah na přelomu 20. století. Postoj těchto zemí nepovažují za oprávněný, neboť nerespektuje vlastní identitu jiného národa. Navíc širší důsledky (především negativní) těchto snah v tomto článku nejsou zmíněny, přitom takovéto dlouhodobější invaze mohou sehrát velkou roli ve vývoji země a může dojít k pokřivení dříve nastartovaného vývoje.

otázky:

Je současná intervence USA v Asii opravdu bojem s teroristy či je jenom o vydobytí nových pozic?

Tehri: a catastrophic dam in the Himalayas (1997)

Peter Bunyard

klíčová slova:

přehrada, zelená revoluce, odlesňování, sepjetí s přírodou, vláda

obsah:

Autor zpočátku pojednává o scénérii Himaláje a půvabu jeho drobných údolí, načež ihned nekompromisně kontruje přehradou (největší v Asii), která toto všechno poničí. Viní z toho politiku země, která se tímto způsobem snaží akcelarovat zelenou revoluci. V další části se prostřednictvím vyprávění, snaží vcítit do pozice lidí žijících na úpatí hor. Zásadní rozpor vidí v odlesňování kopců, které mělo neblahý vliv na stav vody v řece a druhotně i na život lidí – muži za prací odjíždí do měst, ženy se s dětmi musí starat o přežití vesnice. Vidí jakousi odvěkou spřízněnost mezi lidmi a přírodou, snad i víru, a způsobem vyprávění se ztotožňuje s osudy těchto obyvatel, kteří doplácují na neuvážená politická rozhodnutí. Snaží se hledat jiná řešení, v podobě menších vodních zásobáren, šetření s vodou a nalézt pochopení pro opětovné oživení podhorských oblastí. Jako varování před velkými přehradami zmiňuje havárie přehrad za posledních 100 let, argumentuje degradaci půdního fondu a seismicky aktivní oblastí.. Na konci článku se snaží obhájit svůj pohled v tom smyslu, že není proti rozvoji jako takovému, ale tento rozvoj musí být uvážlivý, s důrazem na bezpečí přírody. Rozvoj nesmí být pouze „hračkou“ v rukou politiků a inženýrů.

komentář:

Autor, více či méně zaujatý, se nám snaží v tomto článku nastínit problémy, které úzce souvisejí se zvyšováním produkce potravin – zelené revoluce. Je zde zřejmý spor mezi původními obyvateli oblasti a vládou, která se snaží s vidinou zisku postavit gigantické

dílo na úkor právě těchto obyvatel a životního prostředí. Autor se snaží varovat před dopady těchto technických monster. Možná se také snaží varovat před politiky, kteří svou téměř neomezenou mocí mohou rozhodovat o životě lidí nejen v Indii.

otázky:

Je možné, aby obyčejný člověk (skupina lidí) v Indii nějak účelně bojovala s rozhodnutími politických špiček?

The Trčén Revolution (2002)

Graham P. Chapman

klíčová slova:

malthuziánství, produkce, výnos, zemědělský pokrok, negativní vlivy

obsah:

Článek G.P. Chapmana se opírá zpočátku o teorii T. Malthuse, který popisuje efekt „rozevírajících se nůžek“ mezi růstem počtu obyvatel a produkcí potravin. Společnost po II. světové válce na tento stav a na události, které proběhly v Asii a Africe (hladomory) musela reagovat. Návrhy na řešení se odlišovali z pohledu „východního“ a „západního“ systému. V systému prozápadního smýšlení je podstatné jméno Normana Bourlauga, který se pomocí křížení a hybridizace snažil vypěstit druhy odolnější proti nemocem a škůdcům. Jeho povedený čin pak znamenal zvýšení produkce v mnoha zemích světa, avšak mnohdy toto množství bylo vykoupeno horší kvalitou potravin. Dále pak zmiňuje i další negativní vlivy zelené revoluce - upozadění menších rolníků, ztrátu druhovosti, přehnojování, přílišné postřiky, ztráty krmiva, zasolování půd, snížení hladiny podzemní vody. V závěrečné části se pak zmiňuje o další fázi vývoje zemědělství – geneticky modifikovaných odrůdách, které se mohou stát velkým byznysem pro hrstku vyvolených, ovšem pro drobné farmáře např. z rozvojových zemí toto není řešením. Tato odolná semena budou pro ně drahá a tato forma produkce bude opět záležitostí elit.

komentář:

Velmi odborně napsaný článek uvádí teorie T. Malthuse stará 200 let. Na jejím základě je pak vysvětlen další vývoj, a následné zvyšování produkce potravin. Zelená revoluce jistě

zvětšila rozsah produkce, ale měla také řadu negativních vlivů. Proto je její hodnocení rozporuplné. Jsem si vědom toho, že v dnešní době skutečně dominují velké výrobní zemědělské kolosy. Šancí pro malé rolníky může být nějaký netradiční přístup, kterým se nějak odliší od uniformní makroprodukce. Dobře byla v závěru naznačena problematika GMOs, kde se s názorem autora ztotožňuji.

otázky:

Jsou GMOs odrůdy skutečně budoucností?

Další zvýšení produkce potravin - mořské dno?

12 Myths about hunger (2006)

Pool-Kavana, H.

klíčová slova:

hlad, kupní síla, export, redistribuce, soucit

obsah:

Krátký studovaný článek předkládá 12 zažitých „legend“ vnímaných běžnými lidmi o hladu a hladovění ve světě a snaží se bod po bodu, krátce a rázně tyto legendy vyvrátit. Všechny jeho body pak směřují k jediné myšlence a to té, že potravin je ve světě dostatek, ovšem pokulhává jejich distribuce. To je dle autorky způsobeno mocnostmi (především USA), které by právě zlepšením distribuce přišli o svůj blahobyt. Kritika také míří na hospodaření v chudých zemích, kde jsou potraviny většinou pěstovány velkými zahraničními společnostmi a to zejména na export. Chudým obyvatelům této země pak zůstává jen malý díl potravin. Sami většinou půdu nevládní, takže se musí spokojit pouze s nízkým platem od velkých společností. Vnější humanitární pomoc ovšem není řešením, neboť slabé místní vlády nezaručí příliv pomoci těm co to nejvíce potřebují. Řešením by podle autorky bylo odpuštění dluhu vůči bohatým státům, který rozvojové země brzdí v rozvoji.

komentář:

Tento článek se sice snaží vyvracet legendy a obecně zažité stereotypy o hladu, ale je to celé poněkud ploché. V podstatě jdou zde sepsány spíše důsledky historického nerovnoměrného vývoje světa a není zde řešena ta pravá podstata věci. Příčiny by bylo

nutné hledat již dříve, v době, kdy docházelo k dekolonizaci zemí Afriky, Střední Ameriky. Komu byla v těchto zemích svěřena vláda, když není schopná zajistit nějaký udržitelný rozvoj? Rozvinuly se tyto země již za dobu své samostatnosti? Jak moc jsou tyto vlády schopny čelit vnějším vlivům – korupce, tlaky NNS? Bylo by spíše vhodnější soustředit debaty tímto směrem. Drobná řešení současné situace sice jsou v článku naznačena, ovšem věcnější by byl nějaký širší koncept ke zlepšení situace a dalšímu trvale udržitelnému rozvoji.

otázky:

Je zde skutečně upřímná snaha vyspělých zemí zlepšit situaci hladu v rozvojových zemích?